

LBPRIS

We know
books

Copertă, concept grafic și DTP: Raymond Bobar

Redactare: Anca Dumitrescu și Elena Marcu

Ediția originală în georgiană, მხლევლის მინდორი a fost publicată în 2015 de Bakur Sulakauri, Tblisi.

© Nana Ekvimishvili 2015

© Suhrkamp Verlag Berlin 2018.

All rights reserved by and controlled through Suhrkamp Verlag Berlin.

Copyright © 2023 Black Button Books, pentru ediția în limba română

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

EKVIMISHVILI, NANA

Livada de peri / Nana Ekvimishvili ; trad. din georgiană de Oto Peikrishvili. - București: Black Button Books, 2023

ISBN 978-606-9003-42-8

I. Peikrishvili, Oto (trad.)

821.353.1

Această carte a fost publicată cu sprijinul The Writers' House of Georgia

Writers' House
of Georgia

Ne puteți găsi aici:
Black Button Books
Str. Zamfir Olaru, nr. 10
Sector 5, București
hello@blackbutton.ro

www.blackbutton.ro

LIVADA DE PERI

NANA EKVTIMISHVILI

Traducere din georgiană de Oto Peikrishvili

BLACK BUTTON BOOKS

Într-o suburbie a oraşului Tbilisi, unde străzile nu au nume şi cartierul este împărţit în microcartiere, există, totuşi, o stradă care are nume: Strada Kerçi. Aici nu veţi găsi obiective turistice, clădiri istorice, monumente sau fântâni arteziene. Blocuri sovietice străjuiesc drumul pe ambele părţi, iar ici-colo zăreşti clădiri precum Colegiul Tehnic de Industrii Uşoare, grădiniţa, şcoala generală numărul cutare, Direcţia de Administrare a Fondului Locativ, alimentara, chioşcurile şi, la capătul străzii, „Şcoala-internat pentru copii cu deficienţe mintale”, sau, aşa cum o numesc localnicii, „Şcoala retardaţilor”.

Nimeni nu mai ştie cine s-a gândit atunci, în 1974, în Georgia sovietică, să numească această stradă după un oraş din Peninsula Crimeea, oraşul în care, într-o zi de octombrie, în 1942, când briza învolbura marea încălzită peste vară, armata nazistă a capturat şi a ucis 160.000 de oameni.

Dar acum nu se mai vede nicio navă, nu se mai simte nicio briză a Mării Negre. E primăvară târzie, soarele străluceşte puternic, arşiţa scoate aburi din asfalt şi, în apropiere, doi arţari subţiri se topesc în soare. Din când în când, mai trece câte o maşină şi, dacă vreunul dintre câinii care lenevesc pe marginea drumului se sinchiseşte, o urmează lătrând până la intersecţia cu magazine, se opreşte şi, privind-o cu dezamăgire cum se îndepărtează, se întoarce la fraţii săi învăluiţi în praf.

Spre deosebire de Kerçiul autentic, Strada Kerçi nu are eroi. În timp ce armata nazistă distrugea populaţia evreiască şi neevreiască, la Kerçi, sub asediu, luptau neîncetat 10.000 de soldaţi sovietici, care, în cele din urmă, au fost

învinși. Poate din cauza asta, după sfârșitul războiului, guvernul sovietic n-a acordat orașului Kerci titlul de oraș-martir. Ceea ce a însemnat că orașul n-avea să mai primească ajutor din fondurile statului și trebuia să se reconstruiască prin propriile forțe. Abia peste treizeci și unu de ani, în 1973, Kerci a fost declarat oraș-martir și, în scurt timp, această stradă din Tbilisi și-a primit numele. Șoseaua Tianeti a devenit Strada Kerci, probabil pentru că Tianeti nu figura încă printre faptele eroice sovietice.

Supraviețuitorii așa-numitului război „patriotic”, care locuiau pe Strada Kerci și prin împrejurimi, au părăsit această lume rând pe rând. În weekend, vârstnicii veterani își purtau medaliile pe revere, cu pieptul înaintea, demni, mergând cu pas agale în lumina soarelui. Mulți dintre ei aveau fotografii cu Stalin pe pereții din sufragerie și se mândreau cu victoria lor. Însă au plecat dintre cei vii cu disperare. Le-au predat patria haotică copiilor și nepoților, care încă locuiesc în clădirile proiectate la Praga și la Moscova, în apartamente cu tavane joase de tip Hrușciiovka și care se deplasează doar între casă, grădiniță, școală, muncă și alimentară. După prăbușirea Uniunii Sovietice, acest traseu a fost întrerupt: unii au ales să rămână acasă, alții au preferat să stea în curte și pe stradă, unii s-au adunat la proteste și greve generale, alții au dat jos fotografiile cu Stalin, iar alții au pornit pe ultimul drum.

În această zi însoțită de la sfârșitul primăverii, pe Strada Kerci, în baia veche a „Școlii retardaților”, Lela stă sub un jet de apă fierbinte, cu umerii ușor ridicați și se gândește:

Trebuie să-l omor pe Vano...

Lela este rezidentă a acestei școli și a împlinit optsprezece ani în urmă cu o lună.

O să-l omor pe Vano, iar apoi, n-au decât să vină să mă aresteze!
În baie sunt aburi. Lela închide robinetul. Aburii se ridică de pe corpul ei firav și înroșit. Pe spatele îngust i se vede coloana vertebrală ca o crenguță răsucită, care îi leagă talia subțire de umerii osoși.

O să-l omor, se gândește, băgând o mână în cămașa kaki cu mânecă lungă, apoi pe cealaltă, și închizându-se la nasturi. Lângă ea, pe un scaun galben cu lemnul coșcovit și înmuiat de abur, se află un săpun de rufe și un pieptene cu dinți ruși. Hainele atarnă pe spătarul scaunului. Lela își pune pantalonii, bagă cămașa înăuntru și își strânge curea.

Pe mine... nu mă arestează nimeni, vor spune că sunt nebună, proastă... poate mă vor trimite la ospiciu. Și pe Tariel al lui Ghnațo l-au dus la ospiciu și-a scăpat... și acum, uite, se plimbă liber ca pasărea cerului..., se gândește Lela. Își trece repede degetele prin părul scurt și umed, clătînând din cap ca un câine ud. Chiar atunci, ușa băii se deschide zgomotos. Lela observă o siluetă subțire printre aburi.

— Ești aici, fată? strigă Irakli, ținând strâns mânerul ușii.

Lela nu răspunde, continuă să se îmbrace, încercând să-și tragă șosetele peste tălpile ude.

— Vino încoace! Te caută Dali.

— Ce vrea?

Lela își pune tenișii și își leagă strâns șireturile. Briza ce s-a strecurat prin ușa deschisă împrăstie aburii și acum îl poate vedea bine pe Irakli. Băiatul stă în prag cu urechile ciulite și cu ochii mari. Are respirația întretăiată.

— Hai, grăbește-te, te cheamă Dali... Copiii iar sar pe paturi, la etajul cinci, și nu vor să se dea jos...

Lela își leagă șiretul la celălalt picior și îl urmează grăbită pe Irakli.

Afară este soare, cald. Traversează locul de joacă pustiu ce leagă clădirea principală de clădirea lungă cu un etaj unde sunt băile și spălătoria.

Lela se îmbracă mereu ca un băiat și, la prima vedere, chiar arată ca un băiat, mai ales când aleargă atât de hotărâtă. Dar, dacă o privești de aproape, îi poți vedea sprâncenele conturate, blonde, ochii negri, fața îngustă și buzele roșii, crăpate, iar, sub cămașă, rotunjimile sânilor.

— Dali nu i-a putut scoate de-acolo... Sar pe fiarele paturilor..., spune Irakli, gâfâind.

Lela îl lasă în urmă pe Irakli. Se apropie de clădire. Urcă în fugă cele câteva trepte ale scării late și dă buzna înăuntru.

În holul mare cu mozaic din beton aerul este răcoros, ca de obicei. Pe perete, sunt câteva rafturi goale, iar lângă ele un extingtor roșu.

Lela urcă în grabă scările până la etajul cinci și străbate în fugă coridorul lung. Din ultima cameră se aude vocea stridentă a lui Dali. Lela intră în cameră. Sunt mulți copii acolo, iar câțiva sar pe fiarele arcuite ale cadrelor de pat. Scârț, scârț, scârț! În mijlocul încăperii stă o femeie scundă și durdulie, care, la prima vedere, pare că se joacă prinselea cu ei, dar nu-l poate prinde pe niciunul. Ea e Dali, însărcinată cu disciplina și, azi, supraveghetoarea de serviciu. Dali are părul vopsit roșcat și atât de rar, încât i se vede scalpul. Părul roșu al lui Dali e ca o aureolă și chiar o putem declara sfânta martiră a acestei școli, mai ales dacă ne gândim la patimile pe care le îndură când aleargă după acești copii.

În urmă cu câteva luni, internatul a primit „ajutor umanitar”: paturi noi din lemn. Paturile grele de fier, vechi de zeci de ani au fost dezmembrate și depozitate într-o cameră de la etajul cinci. Aici, picura apă din tavan chiar

și atunci când încă arăta ca o cameră și copiii dormeau înăuntru. Au fost aduși muncitori ca să repare tavanul, dar în zadar... Tavanul a fost reparat și a doua oară, și a treia... Dar, la fiecare ploaie, apa picura din tavan și, încet-încet, a devenit ceva obișnuit. Acum, ori de câte ori plouă, copiii aleargă la etajul cinci să se bucure de acest spectacol. Ici-colo sunt puse găleți și vase pentru a strânge apa de ploaie, pentru ca apoi, dintr-o mișcare, să fie aruncată de la fereastră. Acest loc a fost redenumit „camera trambulinelor” și, indiferent cât s-ar strădui, Dali nu-i poate ține departe pe copii. Nimic nu se compară cu plăcerea de-a sări pe paturi, mai ales pe ploaie.

Recent, la toate acestea, s-a mai adăugat un element atractiv: brusc, micul balcon, singurul de pe acea parte a clădirii, s-a surpat, formând un morman de beton la baza zidului. Balustrada de fier s-a rupt și ea, prăbușindu-se cu tot cu plăcile de ardezie atașate, iar în locul balconului au rămas doar grinzile ieșite din zid. Deși în acea zi curtea era plină de copii care jucau fotbal, alergând de colo-colo, nimeni nu a fost rănit. Desigur, pentru conducerea școlii, acest noroc a adus o bucurie ce a umbrit durerea resimțită de prăbușirea balconului. Dar peste câteva zile, ușa balconului a dispărut brusc, cu tot cu ramă. N-ar fi de mirare să fi fost luată de vreun cunoscut care s-a gândit că, dacă nu mai există balconul, de ce-ar mai fi nevoie de ușă. Așa că acum, în peretele din „camera trambulinelor” există un gol prin care, în zile ca aceasta, se văd cerul senin și albastru, plopii și blocul de peste stradă.

— Dă-te jos de-acolo, că te bat! țipa Dali.

Copiii râd, aleargă unii după alții.

— Vezi? Am legat ușa cu o sârmă și tot au reușit s-o desfacă. Uite-te la ei!

Lela îl vede pe Vasca stând în colț. Vasca este rom, are cincisprezece ani, dar pare mai mic. E de mult aici. Lela își amintește când a venit. Vasca avea atunci opt ani, Lela, unsprezece. A fost adus de unchiul său, un bărbat cu pielea închisă la culoare, cu ochi verzi și brațe păroase, tatuate, care fuma continuu. Bărbatul nu s-a mai întors. La început, la fel ca Irakli, Vasca stătea pe lângă Lela. Lela părea să aibă grijă de el și să-l protejeze de localnici, pentru care nou-veniții la internat sunt întotdeauna o sursă de distracție. Apoi, deodată, când s-au făcut puțin mai mari, au făcut și sex. Asta s-a întâmplat în fața băii, sub perii, pe marginea unei livezi umede. Lela își amintește că în acea seară, dintr-o dată, toți cei de pe terenul de fotbal s-au împrăștiat. Dali se uita captivată la o telenovelă în care nora și soacra erau dușmane. Dali nu rata niciun episod și i-a făcut pe copii să fie și ei implicați în această relație dintre noră și soacră. Așa că, la ora bine știută, copiii au dat buzna la televizor, iar Lela și Vasca au rămas în curte. Lela nu-și mai amintește exact cum s-a întâmplat. Își amintește că au ajuns lângă perii și s-au dezbrăcat. Lela nu a simțit durere, ca altă dată, dimpotrivă, a simțit tandrețe, corpul zvelt și atenția lui Vasca... Un singur lucru nu i-a plăcut, că oasele lui Vasca o împungeau în pelvis. S-au sărutat pe gură. Vasca știa deja să sărute cu limba. Nu și-au spus nimic. Nici prima dată, nici mai târziu, când au continuat să se întâlnească iar și iar lângă perii. Lela nu-și amintește când s-au schimbat toate acestea, când sau de ce a început să-l urască pe Vasca, sau de ce a decis să-l umilească în mod constant. Vasca nu s-a opus și n-a confruntat-o niciodată. Chiar și acum primește cu calm insultele ei. Ba chiar îi zâmbeste. Acel zâmbet o scoate din minți pe Lela. Îi vine să se repeadă la el, să-i ștergă zâmbetul de pe buzele roșii cu pumnul.

Zâmbeste neîncetat. La început, când a venit la internat, timp de câțiva ani chiar, nu a fost așa. Vasca nu stătea singur, retras, nu se uita absent în zare, vorbea mai mult și n-avea acest zâmbet tencuit permanent pe buze. Apoi, într-o zi, i-a înflorit pe față din senin. Un zâmbet straniu, obscur, puțin batjocoritor, care te face să te întrebi dacă zâmbeste de unul singur, dacă te ia peste picior sau dacă într-adevăr e un zâmbet.

— Tu ce stai așa? mârâie Lela către Vasca. De ce n-o ajuți pe Dali?

Vasca se uită la Lela cu ochii lui verzi și cu fața lui zâmbitoare și mormăie ceva.

Lela se îndreaptă către gaura din perete care dă spre fostul balcon unde sunt adunați câțiva copii. Doi copii stau chiar pe margine, iar unul dintre ei, Paco, un nou venit mai îndrăzneț de șase ani, stă pe suporturile metalice din afară. Cu pantalonii scurți negri și tricoul cu Mickey Mouse, cu mâinile întinse pare un echilibrist care merge pe o frânghie cu fața zâmbitoare.

— Ce v-am spus eu, urlă Lela brusc, nu v-am spus să nu vă mai urcați acolo? Dacă pun mâna pe voi...

Cei de pe margine o iau la fugă. Când o vede pe Lela, lui Paco îi dispăre zâmbetul de pe buze și se clatină puțin, dar reușește să-și găsească echilibrul, îndreptându-se cu grijă către ușă cu brațele întinse. Nici n-apucă să ajungă înăuntru, că Lela îl apucă de guler, îl ridică și îl ține atârnat în afară de parcă ar vrea să-i dea drumul. Lui Paco i se schimonosește fața, se face alb ca varul și dă din picioare.

— Ce zici? Îți dau drumul?

Lela îl scutură puțin. Paco se întinde spre ea.

— Vrei să cazi? Asta vrei? Vrei să cazi și să-ți rupi gâtul?

Lela îl trage pe Paco înăuntru și îi dă drumul. Paco fuge. Abia scăpat din jocul pe viață și pe moarte, țâșnește

din mâna ei ca un gândac de jucărie, cu arcul întins la maxim.

— Las' că pun eu mâna pe voi! De ce n-o ascultați pe Dali? urlă Lela.

Irakli îi mână pe copii afară din încăpere ca pe oi. Vasca nu mai e acolo. Iese și ultimul copil din cameră, Stela, cu fundul în spate și cu picioarele subțiri și strâmbe, îmbrăcată doar în ștrampi, cu o maletă băgată înăuntru. Rămân în urmă Lela, Irakli și Dali, cu aureola ei roșie deja distrusă și chipul și mai însemnat de patimi. Se așază pe unul dintre cadrele de pat din fier. Sub greutatea ei, plasa metalică se lasă până la podea; nici ea nu se aștepta la asta... Irakli o apucă de mâinile care se zbat în aer și o ajută să se ridice pe marginea patului. Dali respiră greu.

— Hai, du-te, spune-i lui Țițo să-mi aducă lacătul ăla pe care mi-l promite de nu știu când ca să închidem rahatul ăsta de etaj, că o să cadă toți și asta le mai trebuie...

Irakli o ia la fugă. Dali își bagă mâinile în apa de ploaie din găleată și se șterge pe frunte.

— Nu mai pot..., oftează singură și apoi, deodată, își amintește ceva și țipă la Irakli: Dacă vezi pe careva, spune-i să se ducă dracului la cantină!

Lela stă pe marginea găurii din zid și se uită în jos. Își imaginează că-l împinge pe Vano, bătrânul profesor de istorie și director adjunct. Vano e mai întâi surprins că e împins, pentru o secundă, se gândește că e un accident... Și apoi, când alunecă și simte un gol în spate, o privește cu ochi mari pe Lela prin ochelari și nu-i vede pe chip nicio urmă de îngrijorare, nicio urmă de îngrijorare că Vano cade în gol de la etajul cinci. Și în acest moment, Vano, la fel ca Paco, se schimonosește la față. Ochii lui o privesc pe Lela, se agață de Lela, iar Lela zice: „Mori în

mortii mă-tii!”. Vano se prăbușește pe grămada de moloz și horcăie pentru ultima dată...

— Uite lacătul, îl aude Lela pe Irakli.

Lela se întoarce. Dali nu mai e acolo.

— Dali a spus să pui lacătul și să-i dai cheia... nu știu... nici ăsta nu se închide ca lumea, l-a scos Țițo de la cutia poștală și...

Lela ia lacătul mic de la Irakli. Se uită la el.

— Pe cine să țină ăsta departe de...

Ies din cameră. Lela închide ușa și o încuie cu lacătul mic. Îi dă cheia lui Irakli. Apoi trage de ușă, dar nu cu toată forța, ci așa cum ar trage Stela, de exemplu.

Merg unul lângă celălalt pe coridor. Irakli îi ajunge Lelei până la umăr. Lela își aprinde o țigară. Fetița în ștrampi, Stela, iese dintr-una din camere, pare speriată, nu știe încotro să meargă.

— Hai, marș la cantină! îi spune Irakli.

Fetița o ia la fugă.

Coboară toți scările.

— Mă duci să dau telefon? o întreabă Irakli pe Lela.

— Nu mă mai zăpăci și tu! Las-o baltă, nu te mai face de râs!

— Mi-a zis că săptămâna asta, așa mi-a zis, jur pe ce-am mai sfânt! zice Irakli.

Ies în curte. În fața clădirii e un trotuar lat, pe care este parcată camioneta albastră a profesorului de educație fizică, adică profu' Avto. În curte sunt câțiva molizi și pământul e plin de ace.

Se îndreaptă spre cantină. O iau pe scurtătură, un spațiu îngust între clădirea cu dormitoare și cea administrativă. Aici se țin orele, și aici are biroul directoarea „internatului pentru copii cu deficiențe mintale”, Țițo.